

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министър на образованието и науката

№ 0101-95
21.05 2020 г.

ДО

Г-ЖА МИЛЕНА ДАМЯНОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА
ПО ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
НА 44-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

На Ваш изх. № КН-053-09-8/05.05.2020 г.

СТ А Н О В И Щ Е

Относно: *Годишен доклад за дейността на Българската академия на науките за 2019 г.*

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ДАМЯНОВА,

Дейността на Българската академия на науките (БАН) и на нейните звена през 2019 година премина под знака на 150. годишнина от създаването ѝ. Чрез последователна политика и висока квалификация и авторитет не само у нас, но и в чужбина Академията успешно изпълнява мисията си да разработва и предлага прогнози и дългосрочни програми за обществено-икономическо, научно-техническо, екологично, социално и културно развитие на страната в съответствие с целите и приоритетите, дефинирани в Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 - 2030 г. (НСРНИ) и Иновационната стратегия за интелигентна специализация (ИСИС).

И през изминалата юбилейна година БАН показва устойчиво и високо качество на научната продукция. Съгласно международната база данни Web of Science учените от БАН създават повече от половината от научната продукция на страната, 37% от индексираните статии са публикувани в списания от най-високата (Q1) категория, като 35 публикации са на първо място в ранглистата за съответната научна област. Цитатите на учените от БАН за 2019 г. са 45 000. Общият брой на публикациите в реферирани издания с импакт фактор е 2689, като за поредна година най-голям е техният брой в научното направление „Нанонауки, материали и технологии“ – 723 (26,9%), следвано от направление „Информационни и комуникационни науки и технологии“ – 508 (18,9%). Водещата роля на тази научна област се определя от факта, че се запазва тенденцията за превръщането на фундаменталните и научно-приложните изследвания в успешни иновации като гаранция за устойчив икономически растеж (230 разработки с иновативен характер през 2019 г.). През 2019 г. признатите изобретения и полезни модели са съответно 40 и 20, което е на нивото на 2018 г. (48 изобретения и 12 полезни модела за 2018 г.).

През 2019 г. за изпълнение на фундаментални и научно-приложни изследвания звената на БАН са привлекли допълнително финансиране в размер на 78 202 300 лв. от български източници, което е с приблизително 34 млн. повече в сравнение с 2018 г. (44 007 547 лв.). Продължава тенденцията от предходни години с най-голям процент да е финансирането от министерства и ведомства – 75%, което потвърждава приноса на научния и експертния потенциал на Академията в работата на държавните институции при решаване на важни за страната ни икономически, социални и културни въпроси. В сравнение с 2018 г. с около 10% са намалели привлечените средства от бизнеса – 7% за 2019 г. и финансирането от Фонд „Научни изследвания“ - 18%.

През 2019 г. в обявените от Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ) две национални научни програми „Върхови изследвания и хора за развитие на европейката наука (ВИХРЕН) и „Петър Берон. Наука и иновации с Европа“ (Петър Берон и НИЕ) учените от БАН са с повече от 50% успеваемост (11 спечелени проекта от 18 финансирани), което още веднъж доказва научния потенциал на учените от Академията. По отношение на редовната конкурсна сесия на ФНИ спечелените от БАН проекти са на нивото на 2018 г. – около 55,5% от всички спечелили проекти.

В резултат на участието в конкурсите на Европейската рамкова програма за наука и иновации „Хоризонт 2020“ през 2019 г. са сключени 18 нови договора на стойност 5 627 млн. лв., като привлеченото финансиране е нараснало с около 2,7% спрямо 2018 г. (2 083 млн. лв.). С най-голям принос за втора поредна година са звената от направление „Информационни и комуникационни науки и технологии“ - 6 673 млн. лв.

Показател за научния и експертния потенциал на Академията е участието на звената на БАН в конкурсните процедури по ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ за Центровете за върхови постижения (ЦВП) и Центровете за компетентност (ЦК). Научни звена на БАН са ръководители на консорциумите на 4 финансирани проекта по двата конкурса – 2 ЦВП и 2 ЦК. Освен това и в останалите подкрепени проекти с конкретни задачи участват колективи от всички научни направления на Академията. Привлечените средства са в размер на 22 944 млн. лв.

БАН участва и в консорциумите за изпълнение на стартиралите през 2018 г. национални научни програми за провеждане на научни изследвания в отговор на обществени предизвикателства. Академията е координатор на четири от програмите, а в останалите е партньор със своите институти. През 2019 г. приключи първата година от изпълнението на програмите. В резултат на успешното сътрудничество с държавните висши училища са постигнати значими научни резултати, които бяха представени пред широката научна общност и обществото.

Относно изпълнението на Националната пътна карта за научна инфраструктура (НПКНИ) в доклада са представени данни за участието на отделни звената в проектите по НПКНИ, както и полученото финансиране в размер на 15 250 млн. лв., но би било добре информацията да бъде аналитична и подходящо структурирана с оглед по-ясна представа и отчитане успеваемостта на Академията.

И през 2019 г. Академията продължи да реализира една от основните си политики, отнасяща се до привличане и задържане на млади изследователи и осигуряване на добри условия за кариерното им развитие. През отчетния период продължи работата по „Програмата за подпомагане на млади учени в БАН“, която се оказва сполучлив механизъм за стимулиране на научната дейност на младите изследователи. По ННП „Млади учени и постдокторанти“ са одобрени за финансиране 191 млади учени и 32 постдокторанти, като в доклада липсва информация за привлечените средства. 722 317 лв. са получените средства по ПМС № 105 за допълнителни стипендии на докторантите в редовна форма на обучение. Също така през периода продължава активната си дейност и Центърът за обучение на докторанти. Независимо от предприетите мерки и през 2019 г. продължава тенденцията за спад в броя на придобилите ОНС „доктор“ – 97 бр. спрямо 110 бр. за 2018 г. и 143 бр. за 2017 г.

През 2019 г. на базата на сключено споразумение между МОН и БАН на стойност 500 000 лв. стартира програмата „Образование с наука“, която има за цел да поощри изследователския подход в образованието и работата по проекти с цел насърчаване към научна кариера и кариера в STEM области, както и да стимулира развитието на млади

таланти. В доклада е отбелязано, че са стартирали дейностите по програмата – финансирани 23 проекта, създадени 15 малки учебно-изследователски общности, проведени школи, курсове, работни ателиета и др.

БАН продължи да осъществява и редица оперативни и експертни дейности в полза на министерства и институции, да изпълнява общонационални оперативни дейности и да предоставя консултантски и експертни становища - общо 248 бр., в почти всички сфери на обществения живот за министерства, ведомства и общини, за международни институции, както и да участва при изготвяне на документи със стратегическо значение.

Честванията по повод 150. годишнина на Академията бяха отбелязани с множество инициативи като валидиране на пощенска марка „150 години БАН“, изработване на сребърна монета, реализиран документален филм и издадени три научнопопулярни книги. Научните звена на Академията се включиха с различни прояви - конференции, изложби, демонстрации, дни на отворените врати, срещи и др., чрез които се популяризираха постиженията на учените от БАН и които се проведоха при засилен обществен интерес.

Предвид гореизложеното Министерството на образованието и науката дава положителна оценка на Годишния доклад за дейността на БАН за 2019 г. Трябва да отбележим, че в условията на динамично променяща се среда учените и изследователите от Академията извършват активна научна дейност за поддържане на висока компетентност, качество и конкурентоспособност на науката в България. Считаме, че е удачно през тази година БАН да направи подробен анализ на резултатите по отношение на поставените стратегически цели, политики за управление и структуриране на обектите от НПКНИ, в т.ч. ЦВП и ЦК. Също така е необходимо да бъде дефинирана визията на Академията по отношение на новия програмен период 2021 - 2027 г., което би дало по-добра възможност за проследяване на тенденцията, резултатността и приноса на Академията.

На базата на представения Годишен доклад за 2019 г. могат да се направят следните препоръки:

1. Звената на БАН са активни участници в консорциумите за изграждане на научните инфраструктури от Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура. Докладът съдържа информация за участието на отделни звена в проектите по НПКНИ, но би било добре тази секция да се изведе отделно, да бъде видима и да има аналитична част с оглед отчитане успеваемостта на Академията в участието ѝ по НПКНИ. В доклада да бъде по-подробно представено и участието на БАН в ЦВП и ЦК по ОП НОИР, както и постигнатите значими резултати.
2. Въпреки наблюдавания ръст, все още привлечените по програма „Хоризонт 2020“ средства са непропорционални на капацитета на Академията, поради което е необходимо

да бъде представен задълбочен анализ с оглед установяване на причините за липсата на ефективно участие. Като положителна стъпка в тази посока е предвиденото през тази година разработване на институционална схема за подпомагане подготовката на международни проекти, като следва за тази цел да се ползват добри практики от други страни.

3. Предвид общоевропейската политика за изграждане и развитие на Европейското изследователско пространство (ЕИП) е необходимо следващият Годишен доклад на Академията да съдържа информация за постигнатите резултати по приоритетите на ЕИП, например публикации в режим на „отворен достъп“. Подобна препоръка МОН е правило и за Годишния доклад за 2018 г.
4. С цел гарантиране мотивацията на учените за кариерно развитие и поддържане на високо научно ниво на изследователите, обвързано с постигнати научни резултати, Годишният доклад следва да съдържа информация как резултатите от ежегодната атестация на учените на БАН са обвързани с диференцирано заплащане.
5. По отношение участието на БАН в ННП по-подробна информация е дадена за тези програми, по които БАН е координатор. В тази връзка докладът трябва да съдържа информация и за останалите ННП, в които БАН е партньор, по отношение на постигнати резултати, изпълнени индикатори и др., както и информация за привлечените по програмите средства.
6. В Годишния доклад се съдържа обща информация за програмата „Образование с наука“, отнасяща се до цели, дейности и модули, но данните не са структурирани, а са представени на различни места в доклада, което не дава обективна представа за програмата и постигнатите резултати в достатъчна степен. Също така не са отразени част от индикаторите като брой участие на училища и ученици по модули и извършените обучения в музеите.
7. В доклада е отразено участието на БАН в ННП „Млади учени и постдокторанти“ и постигнатите индикатори за 2019 г. Независимо от това би било добре по отношение на постдоктораните да се предложи цялостна визия и по-конкретно стимули за привличането и задържането им.

21.5.2020 г.

ВЯРНО С ЕЛЕКТРОННО
ПОДПИСАНИЯ ДОКУМЕНТ